

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

Цана 2 кап.
№ 18 (975) Май 1967 г.
Год выдання 12-ы.

ВЯСНА ПЕРАМОГІ, ВЯСНА СВАБОДЫ

Чэхаславакія. Па адным баявым шляху ішлі савецкія і чэшскія салдаты. І вось прыйшоў гэты доўгачаканы дзень, калі сябры па зброі выйшлі на граніцу Чэхаславакіі.

1945 год. Горад Гдыня. Першыя словы ўдзячнасці савецкаму афіцэру. Гэтыя хлопцы з Францыі, якія многа год пакутавалі ў фашысцкім палоне, зноў на свабодзе.

Балгарыя. На вуліцы выйшла ўся Сафія: «Слава рускім братам! Слава нашым вызваліцелям!»

Першыя сціплыя кветкі роднай Нарвегіі дзяўчына прынесла афіцэру Савецкай Арміі.

Над Рэйхстагам гриміць салют перамогі.

Ёсць даты, на якія час не мае ўплыву. Пройдуць гады, дзесяцігоддзі, але яны ніколі не сатруцца ў памяці народнай. Таму што яны падобны да горных перавалаў, вяршынь, з якіх чалавецтаў адкрываюцца неабсяжныя далечыні, новыя дарогі, што вядуць да шчасця.

Такой датай стала і 9 мая сорок пятага. Год вялікай Перамогі. Перамогі святла над змрокам.

Тысяча чатырыста семнаццаць дзён працягваўся подзвіг савецкага чалавека на палях Вялікай Айчыннай вайны. І кожны з гэтых дзён — сонечных і дажджлівых — нараджаў на зямлі, пад вадой, у паветры тысячы гераічных подзвігаў. Тысячы подзвігаў, зробленых не дзеля славы — дзеля жыцця на зямлі.

І ён перамог, чалавек Краіны Саветаў. Нават ворагаў ён здзівіў сваёй мужнасцю, стойкасцю, гераізмам.

У Нюрнбергу ў час допыту адзін з фашысцкіх завадатараў Герман Герынг вымушан быў прызнаць: «...Мы паступілі неабдуманна. Як паказаў ход вайны, мы аб многім не ведалі, а многае не маглі нават прадбачыць. Ніякая, нават самая актыўная агентура не можа выявіць сапраўдны патэнцыял Саветаў. Я не гавару аб колькасці Чырвонай Арміі, аб колькасці савецкіх гармат, самалётаў, танкаў. Гэта мы прыблізна ведалі. Я не гавару аб магутнасці, мабільнасці прамысловасці. Гэта было таксама нам вядома. Я гавару аб людзях. Мы не ведалі і не разумелі савецкіх рускіх. Рускі чалавек заўсёды быў загадкай для іншаземцаў, і гэта аказалася для нас ракавым...»

У савецкага пісьменніка Барыса Палявога ёсць цудоўнае апавяданне — было ваянных год. Цяжка параненага савецкага лётчыка схпілі немцы і кінулі ў засценак. На допыце фашысцкі афіцэр, здзіўлены мужнасцю і стойкасцю воіна, задае апошняе пытанне: чым вытлумачыць такі масавы гераізм рускіх людзей?

— Вам гэтага не зразумець, — адказаў герой. — Мы — савецкія людзі.

Мы — савецкія людзі! Гэтым сказана ўсё: і наша любоў да сваёй сацыялістычнай Радзімы, і тая беззапаветная адданасць справе Ільіча, якая яшчэ ў васемнаццатым годзе ўзнімала нашых бацькоў на рашучую бітву з ворагам пад Нарвай і Псковам.

...Час няспынна адлічвае свой бег. Даўно адгрымелі баі, даўно зараслі травой акопы і ўзняліся з руін і попелу гарады. Але ніколі свет не забудзе подзвігаў людзей Краіны Саветаў. Народы памятаюць мужнасць і стойкасць абаронцаў Брэсцкай крэпасці і бітву на Волзе, і той радасны, доўгачаканы дзень, калі на сцяне ў кабінце Гітлера з'явіўся гэты (цяпер гістарычны) надпіс: «Мы, савецкія людзі, жадаем міру. Макараў, Гур'янаў, Крысін».

Тры подпісы, тры прозвішчы. Адкуль яны, гэтыя хлопцы з чырвонай зоркай на пілотцы? З берагоў Дняпра, Енісея ці, можа, са старажытнага горада Полацка? Не напісалі салдаты. Вырашылі, відаць, што гэта ўжо і не так важна. Галоўнае сказана: народу — пераможцу патрэбен мір. Мір, каб расціць дзяцей, узводзіць новыя гарады, асушаць балоты, зрабіць родную зямлю яшчэ прыгажэйшай і багацейшай.

«НІКОЛІ НЕ ПЕРАМОГУЦЬ ТАГО НАРОДА, У ЯКІМ РАБОЧЫЯ І СЯЛЯНЕ У БОЛЬШАСЦІ СВАЁЙ ДАВЕДАЛІСЯ, АДЧУЛІ І УБАЧЫЛІ, ШТО ЯНЫ АДСТАЙВАЮЦЬ СВАЮ, САВЕЦКУЮ УЛАДУ—УЛАДУ ПРАЦОУНЫХ, ШТО АДСТАЙВАЮЦЬ ТУЮ СПРАВУ, ПЕРАМОГА ЯКОЯ ІМ І ІХ ДЗЕЦЯМ ЗБЯСПЕЧЫЦЬ МАГЧЫМАСЦЬ КАРЫСТАЦА УСІМІ ВЫГОДАМІ КУЛЬТУРЫ, УСІМІ ЗДАБЫТКАМІ ЧАЛАВЕЧАЙ ПРАЦЫ».

Ул. І. ЛЕНІН.

Савецкі баец раздае прадукты галодным берлінцам.

У вызваленым Белградзе.

«ВЯСНА ПЕРАМОГІ, ВЯСНА СВАБОДЫ» — так называецца перадавая артыкулы, посвященная Дню победы. Тысяча чытаўцаў семнаццаці дзей прадолжае падвиг советского человека на полях Великой Отечественной войны. И каждый из этих дней рождает тысячи подвигів. Давно отгремели бои, заросли травой окопы, встали из руин города. Но никогда не забудут народы мужество и стойкость советских людей, спасших мир от фашизма.

В этом году трудящиеся Советской страны, как всегда, радостно и торжественно встретили праздник весны и мира, праздник международной солидарности трудящихся — Первомай. В этот день они вышли на улицы и площади городов с плакатами, транспарантами, флагами и цветами. В этот день проходили смотри вооруженных сил нашей Родины. Отчет о праздновании 1 Мая в Москве и Минске помещен под заголовком «ПЕРШАМАЙ ЮБЛЕЙНАГА ГОДА» (2—3 стр.).

В мае советские журналисты отмечают День печати (5-го) и День радио (7-го). Наша пресса, радио, телевидение несут народу слово правды («СВЯТА ЖУРНАЛІСТАУ», 2 стр.). Сейчас в Белоруссии, где до революции 80 процентов населения было неграмотным, выходит массовыми тиражами периодические издания. На 1000 жителей республики приходится 1111 экземпляров газет и журналов. С утра до позднего вечера звучит голос белорусского радио.

25 апреля состоялся пленум Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом. В его работе приняли участие представители общественных организаций и творческих союзов, гости из Москвы, Киева, Вильноса и Риги. С докладом о работе Товарищества выступил его председатель народный артист СССР Григорий Романович Ширма. Он рассказал о том, как крепнут и ширятся связи с нашими земляками. За последние годы образовались несколько новых патристических организаций за рубежом. С помощью Товарищества создано 46 библиотек. Выполнено десятки различных просьб соотечественников. Резко увеличился приток земляков-туристов. В пределах по докладу приняли участие доктор исторических наук А. Залесский, кандидат исторических наук В. Романовский, архиепископ Минский и Белорусский Антоний, писатель С. Шушкевич и другие. Материалу, посвященному пленуму, напечатаны на 4—5 стр. («СВЕТЛАЕ СЛОВА ПРАУДЫ—ЗА МЯЖУ»).

«Капитан Татьяна» — так называли французские летчики эскадрильи «Нормандия — Неман» Василия Георгиевича Сергина за его песню, ставшую любимой песней полка. Много раз был Василий Георгиевич на волосок от смерти, много дерзких подвигов совершил он на своем самолете. Сейчас Герой Советского Союза В. Сергин живет в белорусском городе Гомеле. В 1961 году он встретился со своим боевым другом лейтенантом Рессо. На книге, подаренной ему в Париже, — надпись: «Капитану Татьяне на память о совместной борьбе с фашизмом» («КРЫЛО ДА КРЫЛА», 8 стр.).

ЮБІЛЕЙНАГА ГОДА

Першамайскі парад у Мінску.

ПЕРШАМАЙ

Рэпартаж

МАСКВА

Разам з яркімі праменнямі вясновага сонца прыйшоў у Маскву Першамай 1967 года. Сёлетняе свята міжнароднай салідарнасці працоўных усіх краін, свята яднання людзей працы савецкі народ адзначаў напярэдадні знамянальнага юбілею — 50-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

...Сонечныя праменні надаюць асабліваю яркасць святочнаму ўраўненню Краснай плошчы — галоўнай плошчы краіны. Сюды прыйшлі перадавікі прамысловасці і сельскай гаспадаркі, партыйныя, савецкія, прафсаюзныя і камсамольскія работнікі, вучоныя, дзеячы літаратуры і мастацтва, відныя военачальнікі.

Адсвяткаваў Першамай разам з масквічамі ў сталіцу прыехалі дэлегацыі камуністычных і рабочых партый, пасланцы зарубешных грамадскіх арганізацый. Присутнічаюць члены дыпламатычнага корпуса, савецкія і замежныя журналісты.

На цэнтральнай трыбуне Маўзалея кіраўнікі партыі і ўрада.

10 гадзін. З варот Спаскай вежы выязджае на адкрытай машыне прымаючы парад Міністр абароны СССР Маршал Савецкага Саюза А. Грэчка.

Міністр абароны СССР прымае рапарт камандуючага пародам.

Закончыўшы аб'езд войск, ён падыходзіць на трыбуну Маўзалея У. І. Леніна і гаворыць прамову.

За старажытнымі сценамі Краля грывяць залы артылерыйскага салота. Магутна гучыць Гімн Савецкага Саюза.

Пачынаецца ўрачыстае праходжанне войск.

Рота юных барабаншчыкаў,

якая адкрывае парад, ідзе па плошчы пад мелодыю пераможнага маршу. За імі пад разгорнутымі баявымі сцягамі кроць батальёны вайсковых акадэміяў і вучылішчаў.

На плошчы ўступае баявая тэхніка.

Сярод розных па тыпу і прызначэнню ракет, якія паказваюцца на майскім парадзе, найбольш грандыёзным відзішчам а'яўляюцца міжконтынаентальныя балістычныя ракеты. Праходзяць ракеты на швэрдым паліве. Яны могуць запускацца ў мінімальныя тэрміны з шахтных, самаходных і іншых стартаў.

...Над плошчай плыве макет зямнога шара, абвіты стужкай. На ёй на розных мовах народаў свету заклік: «Пралетарыі усіх краін, яднайцеся!» Ідуць аўтамашыны з малюўнічымі панно і заклікамі «Вялікаму юбілею — дастойную сустрэчу». У першамайскіх калонах кроць працоўная Масква.

МІНСК

Для мінчан Першамай юбілейнага года асабліва знамянальны: у канцы мая яны будуць адзначаць 900-годдзе роднага горада. І ў святочным ўраўненні вуліц і плошчаў, і ў шматлікіх транспарантах і дыяграмах над калонамі дэманстрантаў знайшлі сваё адлюстраванне веліч нашых дзён, грандыёзную перамогі савецкага народа ў камуністычным будаўніцтве, поспехі працоўных беларуцкай сталіцы.

Цэнтральная плошча. Уздоўж сьвера — вялікі партрэт Карла Маркса і Уладзіміра Ільіча Леніна, кіраўнікоў Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада. Чырванецкія флага, транспаранты.

Присутныя на трыбунах з захапленнем глядзяць на па-

рых салдат, на іх камандзіраў і настаўнікаў. З захапленнем глядзяць яны на праходзячую па Цэнтральнай плошчы баявую тэхніку.

У далечыні яркім полымем успыхнулі чырвоныя сцягі. На перадзе калоны — вялікі партрэт Ільіча. Гэта ідуць школьнікі. Яны рапартаюць Радзіме аб сваіх поспехах у вучобе, у авалоданні ведамі. Вучні махаюць чырвонымі, зялёнымі, белымі касымі, і ствараюцца ўражанне, быццам над калонай палюшчаюцца ў паветры велізарны Дзяржаўны сцяг нашай рэспублікі.

На плошчы ўступае працоўны Мінск.

Дэманстранты нясуць партрэт У. І. Леніна, дзяржаўныя флага, транспаранты. Вецер каляцца палотнішчы шаўковых вецярні працы і вайны, старэйшыя большыя, перадавікі вытворчасці. Гэта ім дадзена права адкрыць святочнае шэсце.

Над калонай шмат флагаў і транспарантаў, стракаюць лічыбы, дыяграмы. Ідзе калектыў ордэна Леніна аўтамабільнага завода. Добрымі справамі сустраў ён Першамай.

Наперадзе калоны Мінскага трактарнага завода з'яе макет ордэна Леніна. Высокая ўзанагарода да многага абавязвае. І прадырмства паспяхова спраўляецца з пастаўленай перад ім задачай. У сярэднім за суткі з галоўнага канвеера сыходзіць да 260 машын. У гэтым годзе народная гаспадарка краіны атрымае 78 тысяч беларуцкіх трактараў. У многіх краінах свету можна цяпер сустраць машыны «Беларусь».

Усе новыя і новыя калектывы дакладваюць Радзіме аб поспехах, дасягнутых у перамайскім спаборніцтве. На дыя-

Сёння не сустранеш такой кватэры ў горадзе, такой хаты ў вёсцы, дзе б не гаварыла радзіў. А чалавека з транзітарным радыёпрыёмнікам у руках можна ўбачыць на кожнай вуліцы Мінска, у кожным горадзе рэспублікі і ў многіх сёлах.

15 лістапада 1925 года ўпершыню ў гісторыі прагучала радыёперадача на беларускай мове. А сёння з самай раіцы і да позняй ночы гучыць голас беларускага радыё. У Беларусі партыяна закончана радыёфікацыя гарадоў і сёл. За 1959—65 гады пракладзены радыёрэлейныя лініі Мінск—Брэст, Полацк—Віцебск, Орша—Магілёў, пабудаваны магутныя тэлевізійныя станцыі ў Магілёве, Слоніме, Брэсце, Гродна.

Зараз у Беларусі налічваецца звыш 1,5 мільяна радыётрансляцыйных кропкаў, 960 тысяч радыёпрыёмнікаў і больш 400 тысяч тэлевізараў. На працягу пяцігоддзі (1965—1970 гг.) у нашай рэспубліцы будзе пракладзена каля 700 кіламетраў новых радыёрэлейных ліній, пабудаваны магутныя рэтрансляцыйныя тэлевізійныя станцыі ў Віцебскай і Гомельскай абласцях. А гэта значыць, што да 1970 года ўся тэрыторыя БССР будзе забяспечана тэлевізійным вярчаннем.

Да 50-годдзя Савецкай улады

БЕЛАРУСКАЯ ГІСТАРЫЧНАЯ НАВУКА

У даследаванні мінулага Беларусь асаблівае месца займае пытанні барацьбы беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у гады Вялікай Айчыннай вайны. І гэта зразумела: Савецкая Беларусь прымае на сябе першыя ўдары гітлераўскай вайскай машыны, перажывае цяжкія гады фашысцкай акупацыі. Беларускі народ, як і іншыя народы нашай Радзімы, не пакарыўся ворагу, з першых дзён вайны ўзяўся на сяцзівую вызваленую барацьбу супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Звыш мільяна беларусаў уліся ў рады дзейчар арміі і гераніа змагаюцца на ўсіх франтах Вялікай Айчыннай вайны за гонар, свабоду і незалежнасць Савецкай Айчыны. На часова акупіраванай тэрыторыі Беларусі ўспынула нягаснае палыме сапраўды ўсенароднай партызанскай вайны. Звыш 370 тысяч чалавек змагаліся ў партызанскіх атрадах, брыгадах і злучэннях. Больш за 70 тысяч падпольшчыкаў актыўна змагаліся супраць фашысцкіх захопнікаў у гарадах і сёлах рэспублікі. Крыніцай гэтага з'явілася бязмежная любоў савецкіх людзей да сваёй Радзімы, іх вернасць ідэям Камуністычнай партыі, адданасць савецкаму дзяржаўнаму і грамадскаму ладу.

Партызанскі рух меў усенародны характар. Ён нарадзіўся ў гучыні народа, на ініцыятыве самога народа і капытаў усеабавязнай патрыстыкай самых шырокіх мас. Савецкія партыі, змагаюцца на ўсіх франтах вайны не толькі ў тыле ворага, аказвалі неабходную дапамогу Савецкай Арміі ў рагароме нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

За апошнія гады апублікаваны рад манарграфій, брашураў, дакументальных зборнікаў, артыкулаў аб барацьбе беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Славны падвигі савецкіх людзей знайшлі адлюстраванне ў кнігах «Аб партыйным падполлі ў Мінску ў гады Вялікай Айчыннай вайны», «Герой падполля» і іншых. Гераніа беларускага народа ў барацьбе з гітлераўскімі захопнікамі паказаны ў шматлікіх навуковых і навукова-папулярных артыкулах. У іх асвятляюцца асобныя баявыя аперацыі, развіццё партызанскага руху. Тэме барацьбы беларускага народа ў гады вайны прысвечана каля 30 каляндацкіх дысертацый.

Шырока адлюстравана партызанская барацьба беларускага народа ва ўспамінах не ўдзельнікаў. Апублікаваны кнігі былых арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага руху ў Беларусі таварышаў Калініна, Казлова, Лінькова, Лівенцова, Лабанка, Ветрава і іншых. Чытачы атрымалі некалькі зборнікаў успамінаў герояў-партызан. Аб папулярнасці гэтай літаратуры сведчыць, напрыклад, той факт, што кніга успамінаў удзельнікаў абароны Брэста вытрымала тры выданні і праз некаторы час выйдзе ў свет чацвёрты раз.

Інстытут гісторыі Акадэміі навук БССР і Інстытут гісторыі партыі пры ЦК КПБ выдалі зборнік дакументаў і матэрыялаў «Знамянішчы нямецка-фашысцкіх акупантаў у Беларусі». Зборнік ужо вытрымаў два выданні. У ім выкрыяецца акупацыйная палітыка, якую праводзілі гітлераўцы на часова захопленай і беларускай зямлі.

Завершана работа над пер-

Вывучэнне гісторыі Вялікай Айчыннай вайны набывае асабліва актуальнае значэнне і тэму, што за апошні час за ружыком з'явілася разнастайная рэакцыйная літаратура, аўтары якой спрабуюць сказіць ролі Савецкага Саюза ў разгарме гітлераўскай Германіі. Фальсіфікатары гісторыі не могуць, у прыватнасці, прымыржа з тым фактам, што перамога СССР над фашысцкай Германіяй была заканамернай як перамога народнага ўспамінаў герояў-партызан. Аб папулярнасці гэтай літаратуры сведчыць, напрыклад, той факт, што кніга успамінаў удзельнікаў абароны Брэста вытрымала тры выданні і праз некаторы час выйдзе ў свет чацвёрты раз.

Інстытут гісторыі Акадэміі навук БССР і Інстытут гісторыі партыі пры ЦК КПБ выдалі зборнік дакументаў і матэрыялаў «Знамянішчы нямецка-фашысцкіх акупантаў у Беларусі». Зборнік ужо вытрымаў два выданні. У ім выкрыяецца акупацыйная палітыка, якую праводзілі гітлераўцы на часова захопленай і беларускай зямлі.

Завершана работа над пер-

За тры гады вайны беларус-

За апошнія гады апублікаваны рад манарграфій, брашураў, дакументальных зборнікаў, артыкулаў аб барацьбе беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Славны падвигі савецкіх людзей знайшлі адлюстраванне ў кнігах «Аб партыйным падполлі ў Мінску ў гады Вялікай Айчыннай вайны», «Герой падполля» і іншых. Гераніа беларускага народа ў барацьбе з гітлераўскімі захопнікамі паказаны ў шматлікіх навуковых і навукова-папулярных артыкулах. У іх асвятляюцца асобныя баявыя аперацыі, развіццё партызанскага руху. Тэме барацьбы беларускага народа ў гады вайны прысвечана каля 30 каляндацкіх дысертацый.

Шырока адлюстравана партызанская барацьба беларускага народа ва ўспамінах не ўдзельнікаў. Апублікаваны кнігі былых арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага руху ў Беларусі таварышаў Калініна, Казлова, Лінькова, Лівенцова, Лабанка, Ветрава і іншых. Чытачы атрымалі некалькі зборнікаў успамінаў герояў-партызан. Аб папулярнасці гэтай літаратуры сведчыць, напрыклад, той факт, што кніга успамінаў удзельнікаў абароны Брэста вытрымала тры выданні і праз некаторы час выйдзе ў свет чацвёрты раз.

Інстытут гісторыі Акадэміі навук БССР і Інстытут гісторыі партыі пры ЦК КПБ выдалі зборнік дакументаў і матэрыялаў «Знамянішчы нямецка-фашысцкіх акупантаў у Беларусі». Зборнік ужо вытрымаў два выданні. У ім выкрыяецца акупацыйная палітыка, якую праводзілі гітлераўцы на часова захопленай і беларускай зямлі.

Завершана работа над пер-

Выдадзены Інстытутам гісторыі Акадэміі навук БССР і іншымі навуковымі ўстановамі літаратура па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, успамінаў актывных удзельнікаў партызанскага руху ў Беларусі, багатыя архіўныя крыніцы стварылі шырокую аснову для напісання шматтомнай працы па гісторыі партызанскага руху і падполля ў Беларусі. І няма сумнення, што намагаюцца гісторыкаў такая фундаментальная праца пра ўсенародную партызанскую вайну ў Беларусі ў бліжэйшыя гады будзе створана.

В. РАМАНОУСКІ, загадчык сектара Інстытута гісторыі АН БССР.

Мінск. 1 Мая 1967 года.

СВЯТА ЖУРНАЛІСТАЎ

У май савецкія журналісты адзначаюць свае традыцыйныя святы: 5-га мая—Дзень друку, 7-га—Дзень радыё. Наша праса, радыё, тэлебачанне валодаюць адметнай рысай. Яны нясуць народу слова праўды.

Надаўна ў Мінску гасціла група журналістаў з Нарвегіі. На сустрэчы са сваімі беларускімі калегамі яны спыталіся пра тое, колькі экзэмпляраў газет і часопісаў прыпадае на 1000 жыхараў рэспублікі. 1111 экзэмпляраў, адказаў ім. Нарвежскія журналісты спачатку падумалі, што іх не зразумелі, і зноў задалі тое ж самае пытанне. А калі ў адказ пачулі першачатковую лічбу, адзіліся і яшчэ раз папрацілі беларускіх журналістаў удакладніць лічбу. Замежным расцям

не верылася, што ў Беларусі так многа выліваюць газет і часопісаў.

Сапраўды, у краіне, дзе да Кастрычніцкай рэвалюцыі 80 працэнтаў насельніцтва было неписьменным, сёння масавымі тыражамі выходзяць газеты і кнігі, пастаяннымі спадарожнікамі побыту сталі радыёпрыёмнікі і тэлевізары. Да рэвалюцыі ў Беларусі на роднай мове не выходзіла ніводнай газеты. Зараз у нас выдаюцца 10 рэспубліканскіх, 6 абласных, 117 раённых газет, 51 часопіс. Большасць з іх выходзіць на беларускай мове.

Беларускія газеты распаўсюджаюцца не толькі ў нашай краіне, але і ідуць за мяжу. У 1966 годзе замежным падпісчынам адраўлялася больш 69 тысяч экзэмпляраў газет і часопісаў.

У 63 краіны свету адраўляецца Беларускае кніга. Да рэвалюцыі на 100 чалавек насельніцтва выдаваўся ў Беларусі 1 экзэмпляр кнігі. А цяпер на 100 чалавек прыпадае аж 300 экзэмпляраў. Патраба ў кнізе вялікая. Аб гэтым сведчыць лічба. У 1965 годзе заказы на беларускія кнігі складалі 3.300 тысяч рублёў, а сёлета—6.900 тысяч рублёў.

Марцін НІМЕЛЕР, Абрахам ФІШЭР, Давід Альфара СІКЕЙРАС, Іван МАЛЕК, Ракулэ КЕНТ, Герберт ВАРНКЕ. 21 красавіка 1967 года пад старшынствам акадэміка Д. В. Скабелына адбылося пасяджэнне Камітэта па Міжнародных Ленінскіх прэміях «За ўмацаванне міру паміж народамі». Камітэт разгледзеў наступішыя прапановы аб прысуджэнні Міжнародных Ленінскіх прэміяў за 1966 год. За выдатныя заслугі ў справе барацьбы за захаванне і ўмацаванне міру Міжнародных Ленінскіх прэміяў «За ўмацаванне міру паміж народамі» прысуджаны: Марціну НІМЕЛЕРУ—настару, грамадскаму дзеячу [Федэратыўная Рэспубліка Германія], Івану МАЛЕКУ—вучонаму, грамадскаму дзеячу [Чэхаславацкая Сацыялістычная Рэспубліка], Ракулэ КЕНТУ—мастак, грамадскаму дзеячу [Злучаныя Штаты Амерыкі], Герберту ВАРНКЕ—грамадскаму дзеячу [Германская Дэмакратычная Рэспубліка].

СВЕТЛАЕ СЛОВА ПРАЎДЫ—ЗА МЯЖУ

У прэзідыуме. Адзіны сакратар Украінскага таварыства М. Лявшчанка ўручае памятнае падарункі Р. Шырме.

У зале пасяджэння пленума.

25 красавіка 1967 года адбыўся чарговы пленум Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за мяжой. Тры гады таму назад яго заснавалі — грамадскія, культурныя арганізацыі і творчыя саюзы ўсклалі на Таварыства высакародную задачу: дапамагчы землякам, якія жывуць за мяжой, умацоўваць сувязь з Бацькаўшчынай, блізкімі, сваякамі, сістэматычна расказваць аб жыцці Беларускага народа яго дасягненнях, развіцці эканомікі, культуры, навуцы, выхоўваць у нашых суайчыннікаў і іх дзяцей пачуццё патрыятызму.

Праішоўшы пленум разгледзеў, як Таварыства справілася з гэтай задачай.

З ранку да будынка Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, дзе адбывалася пасяджэнне, пад'язджалі машыны. Сярод сабраўшыхся — вядомыя беларускія пісьмennisкія М. Лявшчанка, Р. Шырма, А. Залескі, кандыдат гістарычных навук Васіль Раманоўскі, арыст Беларускага дзяржаўнага харавога капэлы Міхаіл Шуманскі, былая вясніца Асвенціма, рэдактар Беларускага студыі тэлебачання Вольга Крайко, архіепіскап Мінскі і Беларускае Антоній, Гэта людзі, якія аказваюць дапамогу ў рабоце Таварыства, рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» і радыёстанцыі «Савецкая Беларусь».

Паслухаў, як Таварыства дапамагае іх далейшым сабрам за мяжой, прыйшлі рэмігранты з Канады, Злучаных Штатаў, Амерыкі, Аргенціны, Афганіста, Шарынскі, Кутас, Шчэрба. Яны добра ведаюць, як неабходна закінутым за мяжу праўдывае слова з Бацькаўшчыны.

Па запрашэнню Беларускага таварыства ў рабоце пленума прынялі ўдзел госці з братніх саюзных рэспублік, адкуль калісьці таксама многія людзей выехалі за мяжу і дзе таксама створаны таварыствы, што падтрымліваюць з імі сувязь. З Масквы прыехалі адказны сакратар Савецкага камітэта па культурных сувязях з землякамі Аляксандр Верасюк, з Украіны адказны сакратар Украінскага таварыства Міхаіл Лявшчанка, з Латвіі — рэдактар газеты «Дзімітэнас» балс Імант Лявшчанка, з Літвы — старшыня Латвійскага таварыства Уладас Карвяліс і інш.

Старшыня прэзідыума Беларускага таварыства Рыгор Шырма, адкрываючы пасяджэнне, цэпла вітае гасцей на беларускай зямлі.

Р. ШЫРМА выступіў з вялікім справядлівым дакладам, у якім сказаў: За справядлівы час сувязі Таварыства значна расшырыліся. Мы падтрымліваем цяпер кантакты з многімі прагрэсіўнымі арганізацыямі і саюзамі ў Канадзе і Злучаных Штатах Амерыкі, Англіі, Бельгіі, Фінляндыі і іншых краінах.

За справядлівы час пры дапамозе Таварыства створана ў ЗША, Канадзе, ФРГ, Францыі, Англіі, Аргенціне і іншых краінах шэраг новых бібліятэк. У адрас існуючых раней і новых бібліятэк паслана акрамя выданняў Таварыства, больш як чатыры тысячы экзэмпляраў мастацкай, палітычнай, навучнай, дзіцячай літаратуры.

Для суайчыннікаў Таварыства выдае спецыяльныя брашуры, некаторыя з іх, напрыклад, «Карэспандэнт выехаў на месца», напісаны па просьбе нашых

землякоў. А наогул брашуры для замежнага чытача на разнастайныя тэмы, выдадзеныя Таварыствам, складаюць 30 тысяч экзэмпляраў у год.

Пры садзейнічанні Таварыства выдадзена і распаўсюджана за мяжой дакументальная кніга «Саўдзельнікі ў злучэнствах» актыўнага члена Таварыства В. Раманоўскага. Яна выкрывае злучэнню дзейнасць беларускіх нацыяналістаў у гады вайны.

На старонках газеты «Голас Радзімы», у радыёперадачах «Радзімы» і «Савецкая Беларусь» асвятляліся важнейшыя пытанні ўнутранай і знешняй палітыкі Савецкага Саюза, яго поспехі ў развіцці эканомікі, культуры, навуцы і тэхнікі за 50 год Савецкай улады. У артыкулах, фельетонах, асобных пісьмах з-за мяжы выкрываліся буржуазныя нацыяналісты. У газеце і па радыё выступалі грамадскія і палітычныя дзеячы, пісьмennisкія, журналісты

і культурныя, навуковыя і культурныя дзеячы, якія аказваюць дапамогу ў рабоце Таварыства, рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» і радыёстанцыі «Савецкая Беларусь».

Для гэтага на месцы выязджалі работнікі рэдакцыі, сустракаліся з роднымі землякамі і затым у нарысе ці артыкуле расказвалі аб тым, што цікавіла нашых чытачоў. Такія ж рэпартажы з запісамі на пленку рабіла радыёрэдакцыя.

Многія суайчыннікі, пачынаючы на Радзіме, прысылаў і рэдакцыю пісьмы са сваімі ўражаннямі. Гэтыя пісьмы выкарыстоўваліся ў «Голасе Радзімы» і ў мясцовым друку.

Мы атрымліваем пісьмы, праўду, не многа, аўтары якіх выказваюць памылковыя думкі па пытаннях знешняй палітыкі СССР, гісторыі СССР, а часам і пісьмы воражых зместу. На гэтыя пісьмы мы адказваем на старонках газеты, па радыё і ў прыватным парадку. Былі і такія выпадкі, калі аўтары нават недружалюбных пісьмаў становіліся ў выніку перапісак з намі нашымі сябрамі і з'яўляюцца цяпер актыўнымі карэспандэнтамі газеты.

З кожным годам павялічваецца колькасць прыязджальных у Беларусь суайчыннікаў з-за мяжы. Напрыклад, у 1966 годзе рэспубліку наведала больш 400 чалавек толькі па каналу прыватнага ўезду. Калі 160 чалавек з іх прыежджала ў мінулы годзе Беларусь наведалі чатыры вялікія групы землякоў з Канады і Амерыкі. Многія турысты прыязджалі па запрашэнню Беларускага таварыства і былі яго гасцамі. Чакаецца прыезд у рэспубліку вялікай колькасці землякоў і ў юбілейным, 1967 годзе.

Амаль усе землякі-турысты пачыналі ў родных месцах, на прадрывах, у навуальных установах, у калгасах і саўгасах. У абласных і раённых газетах друкаваліся артыкулы, расказы суайчыннікаў, у якіх яны дзяліліся сваімі ўражаннямі аб Радзіме, пісалі пра сваё жыццё на чужыне.

Мы не ведаем ніводнага факта, каб пасля вяртання за мяжу пачынаўшы ў нас зямлі выступілі там у друку ці на сходах з надобразлівымі заявамі.

Як вядома, Таварыства мае свой рабочы орган — прэзідыум. Яго пасяджэнні адбываюцца па меры неабходнасці вырашэння бягучых пытанняў. У канцы года праводзіцца расшы-

раная пасяджэнні, на якія запрашаюцца актыўныя.

Прадстаўнікі Беларускага ЦК ЛКСМБ, Чырвонага кржы, музея гісторыі Айчынай вайны, Саюза пісьмennisкаў, Саюза кампазітараў, Саюза журналістаў у сваіх выступленнях на гэтых пасяджэннях выказалі жаданні ўслая садзейнічаць расшырэнню патрыятычнай работы за мяжой. Вялікая дапамога аказваецца з боку прадстаўнікоў Беларускага ў арганізацыі адпачынку дзяцей суайчыннікаў у час іх знаходжання ў Крыжычцы.

Перад дзецьмі выступалі прадстаўнікі ад саюзаў кампазітараў, пісьмennisкаў, журналістаў, Вялікую работу сярод суайчыннікаў па нашай просьбе праводзілі супрацоўнікі музея гісторыі Вялікай Айчынай вайны Тобіма з арганізацыяй «Савецкая Беларусь».

Для гэтага на месцы выязджалі работнікі рэдакцыі, сустракаліся з роднымі землякамі і затым у нарысе ці артыкуле расказвалі аб тым, што цікавіла нашых чытачоў. Такія ж рэпартажы з запісамі на пленку рабіла радыёрэдакцыя.

У абмеркаванні даклада Р. Шырма прынялі ўдзел 12 чалавек.

Міхаіл Лявшчанка — адзін з удзельнікаў пленума.

Прафесар, доктар гістарычных навук Адам Залескі з'яўляецца актыўным членам Беларускага таварыства. Многія нашы землякі сустракаліся з ім у час свайго знаходжання ў Мінску, іншыя маглі пазнаёміцца з яго творами, і ў прыватнасці з брашурай «Па дарогах партызанскай Брэстчыны», выдадзенай бібліятэчнай газетай «Голас Радзімы».

Цяжка пераацаніць тую работу, сказаў Адам Залескі, якую праводзіць Беларускае таварыства сярод землякоў за мяжой. Яно — той моцны, які звязвае іх з Радзімай, дапамагае падтрымліваць пастаянную сувязь. Забеспячэнне суайчыннікаў за мяжой друкаванымі і пісьмамі — вялікая справа. З савецкіх газет, часопісаў, брашур, кніг яны даведваюцца аб нашым жыцці. Да іх непасрэдна, з першых рук, даходзіць праўдывае інфармацыя.

За мяжу мы пасылаем розныя кнігі, але я, як гісторык, хачу сказаць аб кнігах гістарычных, і ў прыватнасці, творах перыяду Вялікай Айчынай вайны. Беларусь — партызанская рэспубліка. Тут, у глыбіні кніг, твораў, якія мы атрымліваем, у гарадах падпольшчыкі напаміналі ворагу аб тым, што не ён гаспадар на Беларускай зямлі. Гэта геранічная барацьба заслужыла таго, каб быць аднострэчанай у пазмах і раманам, аповецях і дакументальных выданнях.

А. Залескі звярнуўся да беларускіх пісьмennisкаў і вучоных з заклікам пісаць больш цікавых і праўдывых кніг аб барацьбе нашага народа ў гады другой сусветнай вайны. Такія кнігі, сказаў ён, неабходны нам, яны патрэбны і суайчыннікам за мяжой, бо ім патрэбна праўда.

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

«І сярод літоўскай эміграцыі становіцца ўсё больш і больш сяброў Савецкай краіны, — сказаў

Міхаіл РАЖКОУ — супрацоўнік рэдакцыі зарубажнага выдання «Гэта імя неаднойчы гучала ў перадачах радыёстанцыі «Савецкая Беларусь».

Уладас Карвяліс, — Мы пасылаем за мяжу многа кніг, у якіх расказваем аб злучэннях дзейнасці літоўскіх нацыяналістаў, якія ў гады вайны тварылі на нашай зямлі сваю чорную справу, а зараз старуюцца адурманіць, запалохаць сумленных літоўцаў, не даць ім магчымасці наладзіць кантакты з Радзімай».

Уладас Карвяліс гаворыў аб вялікай дружбе, якая звязвае брацкія беларускі і літоўскі народы, аб агульнасці нашых мэт і спраў. У знак вечнай і непаўторнай дружбы Уладас Карвяліс уручыў нашаму старшынё Рыгору Шырме нацыянальны літоўскі поэм. «Хай нашы кантакты будуць такімі ж моцнымі і прыгожымі, — сказаў Карвяліс, — пераважваючы праз плычо Р. Шырма поэм, — як гэты невялікі літоўскі суверені».

Міхаіл ЛЯВШЧАНКА прыёў у падарунак беларусам апошні том Украінскай Савецкай Энцыклапедыі, дзе змешчаны ўсе неабходныя звесткі аб Украінскай рэспубліцы, прыгожа аформленыя суверенірыя выданні украінскіх прымавак, пагаворак, вершы вядомых украінскіх паэтаў.

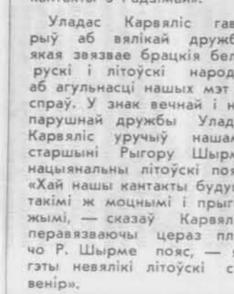
«Расказаваючы нашым землякам аб Украіне, — сказаў М. Лявшчанка, — мы ніколі не забываем, што тая краіна, якая дала ім прытулак, дзе пражылі яны 50 год, выгадалі дзяцей, стала для іх другой Радзімай. Мы разумеем, што іх аднолькава хвалюць і цікавіць і лёс Украіны, і лёс той краіны, дзе яны жывуць».

Кніга кандыдата гістарычных навук Васіля РАМАНОўСКАГА «Саўдзельнікі ў злучэнствах» развілася па ўсім свеце. Яна разнесла праўду аб страшных справах фашыстаў і Беларускіх буржуазных нацыяналістаў у гады другой сусветнай вайны ў Беларусь. Восі і цяпер, выступаючы на пленуме, Васіль Раманоўскі гаворыў аб тым, што такіх кніжак пачынае быць больш. У іх трэба выкрываць дзеянні здраднікаў і злучэнцаў, якім удалося пазбегнуць справядлівага суда народаў, схававшыся на Захадзе. Іх злучэнства павінны быць выкрыты, каб людзі, якія жывуць з імі побач, не падавалі ім рукі, акружылі іх пагардай.

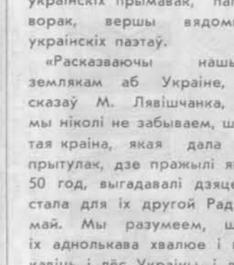
«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

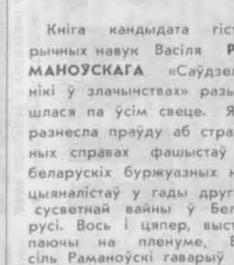
Міхаіл ЛЯВШЧАНКА прыёў у падарунак беларусам апошні том Украінскай Савецкай Энцыклапедыі, дзе змешчаны ўсе неабходныя звесткі аб Украінскай рэспубліцы, прыгожа аформленыя суверенірыя выданні украінскіх прымавак, пагаворак, вершы вядомых украінскіх паэтаў.

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

Міхаіл ЛЯВШЧАНКА прыёў у падарунак беларусам апошні том Украінскай Савецкай Энцыклапедыі, дзе змешчаны ўсе неабходныя звесткі аб Украінскай рэспубліцы, прыгожа аформленыя суверенірыя выданні украінскіх прымавак, пагаворак, вершы вядомых украінскіх паэтаў.

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

Міхаіл ЛЯВШЧАНКА прыёў у падарунак беларусам апошні том Украінскай Савецкай Энцыклапедыі, дзе змешчаны ўсе неабходныя звесткі аб Украінскай рэспубліцы, прыгожа аформленыя суверенірыя выданні украінскіх прымавак, пагаворак, вершы вядомых украінскіх паэтаў.

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

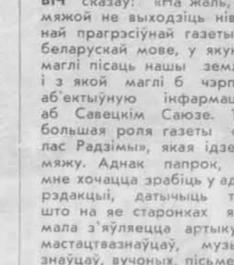

Цесныя, дзелавыя сувязі склапілі ў нашага Таварыства з Беларускамі таварыствам дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі. Старшыня Прэзідыума Віталій СМІРНОЎ расказаў аб тым, што іх Таварыствам у арганізацыі, клубы і рэдакцыі зарубажных газет і часопісаў за мяжу было выслана больш за 100 тысяч пісьмаў.

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

Вядомы беларускі пісьмennisкі Станіслаў ШУШКЕВІЧ сказаў: «На жаль, за мяжой не выходзіць ніводна прагрэсіўнага газеты на Беларускай мове, у якую б маглі пісаць нашы землякі і з якой маглі б чэрпаць аб'ектыўную інфармацыю аб Савецкім Саюзе. Тым большай роля газеты «Голас Радзімы», якая ідзе за мяжой. Аднак папрок, які мне хочацца зрабіць у адрас рэдакцыі, датычыць таго, што на яе старонках яшчэ мала з'яўляюцца артыкулы мастацтвазнаўцаў, музыказнаўцаў, вучоных, пісьмennisкаў. Недататкова пішуць аб беларускім тэатры, музыцы, жывапісу. Такія артыкулы трэба друкаваць не толькі на Беларускай мове, але перакладаць на англійскую, нямецкую і іншыя мовы, каб з імі маглі пазнаёміцца і дзеці землякоў, якія нарадзіліся і выраслі за мяжой».

Галоўны рэдактар рэдакцыі зарубажнага выдання Анатолю СТУК гаворыў аб тым, што Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі, якое аказвае дапамогу нашаму Таварыству, не выкарыстоўвае ўсіх магчымасцей радніе. Да пачатку года яны адбываліся.

Галоўны рэдактар рэдакцыі зарубажнага выдання Анатолю СТУК гаворыў аб тым, што Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі, якое аказвае дапамогу нашаму Таварыству, не выкарыстоўвае ўсіх магчымасцей радніе. Да пачатку года яны адбываліся.

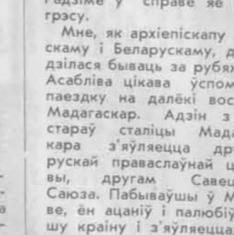
«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

дзясцігоддзя Савецкай улады, да праходзячай у Манрэалі Сусветнай выставы трэба больш перадаваць матэрыялы, якія б расказвалі аб гэтых важных падзеях.

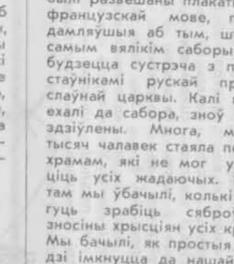
Архіепіскап Мінскі і Беларускае Антоній: «У дакладзе Рыгора Раманоўскага Шырма мы чулі цікавыя звесткі аб тым, якую работу праводзіць «Справа Дружбы» паміж народамі ўсіх краін, у справе абароны міру. Пры Маскоўскай патрыярхіі ёсць аддзел знешніх царкоўных зносін, і нашы суайчыннікі за мяжой падтрымліваюць з ім цесныя сувязі. З землякамі з-за мяжы мы часта сустракаемся і заўсёды гаворым ім праўду аб праваслаўнай царкве, заклікаем памятаць аб тым, што яны таксама дзеці вялікай Айчыны — Савецкага Саюза, заклікаем дапамагчы Радзіме ў справе яе прагрэсу».

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

Адказны сакратар Савецкага камітэта Аляксандр ВЕРАСАЎ падкрэсліў, што работа, якую вядзе Беларускае таварыства і такія ж таварыствы іншых рэспублік — высакародная і карысная. Пасля другой сусветнай вайны значна ўзрос аўтарытэт Савецкага Саюза; за мяжой з'яўляюцца ўсё больш людзей, якія цягнуцца да Савецкай краіны, хочучы ведаць аб ёй праўду. Наша агульная задача дапамагчы ім у гэтым. Выданні Савецкага камітэта і таварыстваў саюзных рэспублік разыходзяцца больш як у 80 краін свету, яны існуюць дэлака за мяжу светлае слова праўды.

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

Адказны сакратар Савецкага камітэта Аляксандр ВЕРАСАЎ падкрэсліў, што работа, якую вядзе Беларускае таварыства і такія ж таварыствы іншых рэспублік — высакародная і карысная. Пасля другой сусветнай вайны значна ўзрос аўтарытэт Савецкага Саюза; за мяжой з'яўляюцца ўсё больш людзей, якія цягнуцца да Савецкай краіны, хочучы ведаць аб ёй праўду. Наша агульная задача дапамагчы ім у гэтым. Выданні Савецкага камітэта і таварыстваў саюзных рэспублік разыходзяцца больш як у 80 краін свету, яны існуюць дэлака за мяжу светлае слова праўды.

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэрыторыі перавагі нашай ладу. У канцы вайны ўслед за адступалючай нямецкай арміяй Радзіму пакінула многа латышоў. Наша задача — вярнуць ашуканых на шлях праўды. Мы запрашаем латышоў з-за мяжы да сябе ў госці, стараемся як мага больш поўна пазнаёміць з нашым жыццём. Пасылаем газеты, часопісы, кнігі на роднай мове. Трэба сказаць, што наша праца не марная. Усе больш колькасць людзей пачынае разумець, якую вялікую памылку яны зрабілі, пакінуўшы Радзіму».

«Латышская эміграцыя, — сказаў Імант Лявшчанка, — вельмі адрозніваецца ад Беларускай. У Латвіі да Вялікай Айчынай вайны Савецкая ўлада праіснавала менш года. Не ўсе населеныя тэ

Шчыльнымі радамі ляжалі яны на голай затапанай падлозе былой сярэдняй школы, гэтыя некалькі сотняў палонных—параненых, хворых, душэўна надломаных людзей.

Уставаць, размаўляць і хадзіць было забаронена, і яны курчыліся так доўгія дні і ночы, застылымі позіркамі ўтаропіўшыся ў падзёбаную кулямі столь, у разбітыя шыбы вялікіх акон, у адзінае, што яшчэ нагадвала школу, — пакрытаную класную дошку на тынкаванай сцяне. Дарагім напамінкам былога вяселлі на ёй сляды, пэўна, яшчэ вясновых экзаменаў: рэшткі сказаў з падкрэсленымі словамі, напалову сцёртая алгебраічная задача, а дзе-ні-дзе на беражках рамы нават пабліскавалі напісаня алоўкам выратаваўчыя вучнёўскія падказы. Гэта было жажліва — у такім пекле нялюдскіх пакут бачыць гэтыя светлыя аднакі інакшага, далёкага ўжо, як мара, жыцця. Яны быццам дражнілі, гэтыя зацёртыя словы «Пока свабодой горім...» і гэтыя рэшткі спісанай крэйдзі, і нават анушка — шэрая, размачаленая, даўно ўжо высалая і забытая на самым краёчку дошкі.

Тыя напамінкі мінулага тупым нажом кроілі спакучаную душу лейтэнанта, які, шчыльна прыціснуўшыся да сцяны, ляжаў крайні у радзе, якраз пад дошкай. Ён быў зусім яшчэ малады, гэты палонны камандзір, і вабіў сваёй юначай узмужнеласцю — збытанымі валасамі колеру пшанічных каласоў, схуднелым, але ўсё яшчэ круглявым, чыстым і нейкім прасветленым тварам — усім абліччам добрага, паслухмянага хлопца. У класе было зусім ціха, людзі прымоўклі, ляжалі, бы мёртвыя, толькі ў далёкім кутку нехта стагнаў у сне, нешта трызніў; роўна тупалі вартавыя ў калідоры ды ў рамах, не знаходзячы выйсця, білася, гудзела аяліка муха.

Але вось надвечоркам, калі негарачае восенскае сонца паклала на белай тынкоўцы шэсць доўгіх бліскучых палос, у калідоры загрукалі падкутыя боты, застукалі дзверы, і застаялюю цішу будынка скалыхнула каманда:

— Строіцца ўсім!
Людзі на падлозе заварушыліся. З немачнай паспешнасцю і стогнамі тыя, хто яшчэ былі жывыя і маглі ўстаць, пачалі ўзімацца на ногі, — заварушыліся твары, спіны, скарэлыя бінты павязак — усе падаліся ў дзверы. Лейтэнант пад дошкай таксама варухнуўся, з яго вачэй ураз знікла зацятая самота, і ў глыбіні мільгануў цень трывожнае думкі. Ён узняўся разам з усімі і ў незаціпеннай і непадпаражанай суконнай гімнасцёрцы з чорнымі пяціцамі на каўняры накіраваўся к выхаду. Яго левы рукаў з камандзірскім шаўронам матляўся пусты ўздоўж тулава, а пад гімнасцёркай на вузкім почалцы, якая белым шрамам уядалася ў худую юнацкую шыю, вісела параненая рука.

З калідора тым часам ляцела звычайнае тут, як пакуты і смерць, прывычнае «шнэль, шнэль», і людзі, стрымана тоўпячыся на парозе, выбіраліся ў дзверы. Яны ўжо ведалі, навошта іх строіць, што будзе далей — гэтая жажлівая завяздэнка паўтаралася тут штодзень роўна ў сем вечара.

Выпхнуты ў калідор цесным натоўпам людскіх цел, лейтэнант як-кольвечы засцерагаў ад штурханіны параненую руку і ціснуўся між людзей да акона. Праз падвойнае спляценне рам яму відаць быў цесны панадворак, з трох бакоў сціснуты сценамі, а з чацвёртага адгароджаны суцэльным шэрагам парт, заследжаных ботамі, паламаных, з адарванымі вачкамі. З таго боку бар'ера ўжо збіраліся немцы — афіцэры тутэйшага гарнізона, якія акуратна штодзень сходзіліся на відовішча гэтай нялюдскай экзэкуцыі. Сярод іх быў і малады, пэўна лейтэнантавых год, афіцэр, у такой, як і ўсе, чорнай эсэсаўскай форме, — белатавары, маўклівы і нават

пануры. Бы Гамлет на сцэне, стаяў ён крышачку ўбаку ад усіх, скрыжававшы на грудзях белыя рукі, і, таксама, як учора, як і ўсе ранейшыя дні, нерухомым затоеным позіркам глядзеў у абло. Ён быццам кагосьці шукаў і неўзабаве, напаткаўшы лейтэнантаў твар, устаў і ў яго, нібы ў самую душу, — глядзеў і глядзеў, і невядома, што займала яго — леная цікаўнасць ці змрочная злая зацятасць.

Аднак сёння ўглядацца адзін у аднаго ім давялося нядоўга. Праз якую хвіліну ў калідоры прагучаў сярдэты нямецкі вокліч, за ім — лаянка. Людскі натоўп здрыгануўся і таропка пачаў выстройвацца ў цесныя рэўны рад. Лейтэнанта адпіхнулі да акона, пацяснілі, балюча прыціснулі руку, і ён апынуўся ў першай шарэнзе. У вузкім праходзе між людзьмі і сцяной з зацятай таемнасцю

на парты, к гнуткім блішчатым ножкам прынесенага аднекуль стала.

За сталом, адхінуўшыся на спінку крэсла, бы цвік, роўна тырчаў даўгашы сухі оберштурмфюрар — не стары, кастлявы чалавек з падцятымі тонкімі вуснамі і схаванымі пад бровы вачыма. Бліскучы сіній іскрынкай пярэсценка, выстукваў ён на сталае нейкі матыў, старанна выпінаючы свае напружаныя грудзі з круглым нацысцкім значком і тоўстым «жалежным» крыжам. За яго спіной стаялі астатнія афіцэры і збоку ад усіх — той малады. Ён па-ранейшаму насяражана і пільна глядзеў на ахвяры і найбольш — на лейтэнанта.

Яны былі зусім непадобны адзін на аднаго з першага погляду, — гэтыя два варожыя афіцэры — той вымыты, свежы, у наглянцаваных хромавых

вачыма. Оберштурмфюрар задаволена ашчэрнуўся і з нечаканай лагоднасцю на сухім твары паляпаў сябе па сцёгнах.

— Рэкс! Рэкс! Гут, Рэкс!
— О, Рэкс, — падхапілі афіцэры, нясмела падыходзячы бліжэй, каб палашчыць сабак, якія, тузаючы доўгія павады, рваліся за загарадку. Оберштурмфюрар яшчэ паляпаў па сцёгнах, адхінуў крысо мундзіра, нешта дастаў з кішні і невысока падкінуў. Вялізная ваўкарэзіна з чарнабурай вузкай хрыбецінай лёгка скачыла ўгору, схаліла ў паветры гасцінец і, прыгнуўшы голаў да кіпцюрыстых шырокіх лапаў, прагна ажэрла яго.

Услед за першымі выскачылі з-за рога яшчэ дзве, праўда, не такія вялізныя, як першая, але гэтыя ж сквапныя да чалавечай крыві, надрэсраваныя дужыя аўчаркі. Афіцэры загаманілі, іхняя ўвага пераклю-

браз, штурханіна лятай, незвычайнай барацьбы.

Услед за першым наскокам Рэкс адразу ж сігануў зноў, цялячы вышэй; чалавек не паспеў замахнуцца нагою, як сабачыя лапы ўдарылі яго ў бок, і зубатая зяпа ўпілася ў плячо. Лейтэнант рвануўся ад болю і жудасці, ухільваючыся ад страшнай касматай істоты — затрашчала гімнасцёрка, і сабака адарваўся. Але ў той жа момант ён скочыў яшчэ раз і ўжо апынуўся на карку.

Гэта было самае страшнае. У нейкае імгненне, зыходзячы крывёю, што ліпкім гарачым струменем лілася з пляча, лейтэнант адчуў ля сябе адну толькі апору — сцяну, людзей ужо не было побач. Ля ног раўлі, екаталі, вішчалі сабакі, і за бар'ерам з парт гэтак жа раўлі, гарлапанілі, стукалі немцы.

З апошняе сілы ён утрымаўся каля сцяны, не даўшы сябе паваліць і тым скончыць усё. Сцяну ў душы пякельны целам і здаровай рукой ухапіў ваўкадава за шыю. Выгінастыя іклы зверу ўжо ўчаліся ў яго карак: нясцерпны боль пранізаў усё цела, мозг, кожную часцінку яго істоты. Памутнела ўвачу. Сабачыя кіпцюры задніх лап дралі яго сцяно, і ён, як толькі мог, усім цяжарам аслабелага цела бразнуў сабаку аб сукаватае бявенне сцяны.

Ваўкадаў коратка віскнуў і хоць не адчапіўся, але расслабіў сквіцы, і ў той жа момант лейтэнант, намацаўшы рукой ашыінік, з усяе сілы ўхапіўся за яго і крутнуў. Гэта памагло, націск ваўкадава паменшаў, звер абмяк, чалавек адарваў яго ад сябе і скінуў на зямлю.

Немцы лютавалі — махалі рукамі, крычалі, ляяліся і нечага патрабавалі. Сабачыя павады, неадрыўна сочачы за бойкай, сіліўся расшпіліць кабур, нехта падахвочваў сабаку. Але оберштурмфюрар, які адзін, здаецца, не хваляваўся і туліў у вуснах задаволеную ўсмешку, раптам выпрастаўся за сталом і крыкнуў «Фу!»

Тым часам лейтэнант, прыхінуўшыся да сцяны, стаяў скрываўшыся, а ў яго вачах мітусіліся, скакалі, віліся барвовыя вужакі. Вельмі хацелася яму ўпасці, памерці, каб скончыць пакуты, але ён стаяў усё, як крывавае сімвал страшнага людскога злачынства. Прыпаўшы да зямлі і хціва насторчыўшы вушы, гатовы рынуцца зноў, чакаў новай каманды Рэкс. Скончыўшы кароткую схватку, шкуматалі свае ахвяры іншыя трое сабак.

І тады сярод агульнага замяшання і вэрхалу з важнаю павольнасцю ўзняўся з-за стала оберштурмфюрар. Афіцэры адразу прыціхлі і пачціва павярнуліся да яго, а ён, тузаючы на вачы блішчаты казырок фуражкі, ашчаперыў выгаванымі пальцамі спінку гнуткага школьнага крэсла.

— Этог русский офицер есть храбрый солдат. Он достоин уважения, но он потерял форму, господу. Рэкс — фас!!!
Ваўкадаў коратка рыкнуў і распластаўся ў паветры на імклівым узлёце, але шырокія сабачыя грудзі глуха лягнуліся аб смаленыя бэрны сцяны. Яго ахвяра, на якое імгненне апырэдзіўшы гэты скачок, мёртва звалілася на здратаваны, скрываўлены дол.

Наступіла кароткая паўза, у якой ніхто не паспеў заўважыць, як змрочны малады афіцэр, што стаяў за усімі, дастаў танкаствольны паралелюм, рашуча ўзняў яго да светлавалосай галавы і стрэліў. Афіцэры здрыгануліся, схаліліся за кабуры, а ён ужо курчыўся на зямлі, і ў зялёную, прытапаную ботамі мураўку хутка-хутка капалі з падстрыжанай скроні першыя кроплі яго арылык крыві.

— Вас іст лёс? — крыкнуў оберштурмфюрар.
Але было зусім ціха, і ніхто не адказаў яму, быццам усе адамелі, толькі за бар'ерам адамелена вурчалі сабакі, ірваныя целы палонных.

ПАЯДЫНІК

на ўкормленых тварах ішлі двое афіцэраў з салдатамі аховы. Яны выбіралі дужэйшых.

...Праз чвэрць гадзіны чацварых з гэтай нялічанай грамады пакутнікаў вывелі са школы.

Па знаёмай, пратапанай другімі сцяжыне яны — лейтэнант, баец у сподняй кашулі з пустым, выбітым вокам, пажылы вусаты капітан-сапёр і жылісты чарнагаловы узбек — увайшлі за бар'ер і спыніліся. Лейтэнант прагна ўдыхнуў вачэрняй свежасці, аглядзеўся — трэба было нека я рыхтавацца да стычкі, і нічога цяпер так не жадаў ён, як мець здравыя рукі. Побач, прыхінуўшыся адзін да аднаго цёплымі целамі, стаялі тыя, з кім яму суджана было хутка загінуць, і гэтая непазбежнасць канца без слоў і поглядаў таемнаю сілай з'ядноўвала іх.

А на дварэ — над немцамі, людскімі пакутамі і блізкаю смерцю — ціха лунаў надвечорак цудоўнай восенскай пары — бабінага лета. Недзе за шыферным дахам школы садзілася яшчэ і ўвечары цёплае прыветнае сонца, двор атуліла доўгая паласа ценю, а ўгары цагляныя камяны, верхавіны клёнаў і ліп з жоўтым парадэльым лісцем ззялі журботай пагоднага захаду.

Нейкі час было ціха. Немцы, стоячы купкамі, прымоўклі і з цікаўнай цяраплінасцю прыглядзіліся да ахвяр, мераючы іх вачыма і вызначачы іх фізічныя здольнасці. Яны скіравалі на гэтых чацварых усю ўвагу, а тыя з перадсмяротнай прагнасцю пазіралі, як над галовамі ворагаў ззяў, свяціўся бляскамі восені стары разложысты клён. Ужо набліжаўся канец яго прыгажосці, і з галля адвечным сваім парадкам з ціхім, развіталым шэптам жалбаю сыпаліся долу кляновыя лісткі. Усё менела і менела іх на галінках, а яны ўсё падалі і падалі, бы залатыя вялізныя кроплі, важкія і нетаропкія ў цішы вечара, на прыветны дол ля камяля, на сцяжыну, у мураву. Тыя, што з верхавіны доўга прабіраліся праз галлэ і, бы матылі, адляталі далёка — пад сцены будынка,

ботах, зухаватай высокай фуражцы з галуном і кантамі, і гэты — знявечаны, босы, расхрыстаны і змучаны. Але адчувалася нешта схожае і ў росце і нават у іх абліччы — тыя ж бялявыя схуднелыя твары, разважныя ўдумлівыя позіркы, мяккая пакатасць чыстых юнацкіх ілбоў. Малады немец не адводзіў позірку ад лейтэнанта-смяротніка, і невядома, што змушала яго так упарта ўглядацца. Можна, то была выхаваная з маленства пагарда к слабейшаму, можна, жаданне неабстрэленага тылавіка пазнаць дух праціўніка, можна, схаванае таёмнае спачуванне?..

Лейтэнант між тым не вельмі думаў аб прычынах тае цікаўнасці: ён бачыў перад сабой ворага, чакаў пагібелі і думаў, што трэба будзе памерці палюдску. Але ў яго не было ніякае зброі, не шмат засталася сілы. І ён уклаў у свой погляд усю сваю нескароную волю і глядзеў так хвіліну-другую, не жадаючы ўступіць гэтаму немцу.

Ворагі тым часам чакалі сабак, чацвёрта палонных, самкнуўшыся плячамі, чакалі пагібелі, сотні людзей за пабітымі вокнамі душылі ў сэрцах бясільную роспач і ледзь стрымлівалі сябе.

І вось з-за рога будынка, туга напэўныя раменныя павады і прыцяўшы к ілбам вострыя вушы, выскачылі два шэрыя ваўкадавы — вялізныя, шыракагрудыя, з ключчам зляжалай поўсці на брухах. Яны ўжо ведалі свае абавязкі, гэтыя дрэсраваныя людзеды, перад тым іх добра памарылі голадам, і яны рваліся цяпер, дыхавічна саплі, пырскаючы з ляп спінаю, драпежна аскальваючы жоўтыя іклы. За імі бег іх павадыр, нейкі эсэсаўскі ўнтрэ-чалавек з агідным насатым тварам, падкрэсленым сінімі рубцамі старых шрамаў, у рудой скураной куртцы і абштытых скураю брыджах. Упіраючыся ў дол абцасамі, ён ледзьве стрымліваў на павадах раз'юшаных сабак.

Крайнія ад рога немцы са стрыманай боязню адступілі назад, загаманілі, забліскалі

чылася на сабак, і відаць было, што яны ведалі і любілі гэты жывёлін. Такое жажлівае відовішча было ў іх нахштат таталізатара і, пэўна, весяліла тылавое жыццё ў гэтым сумным, панішчаным вайной прыфрантавым гарадку.

Лейтэнант ведаў, што, чаго лепшага, як толькі памерці з найбольшай годнасцю, ужо не выпадае ў яго кароткім жыцці. Апошні раз паглядзеў ён на лагоднае прыволье вячэрняга неба, на якім у недасяжнай высі, бы срэбнае крыло дзівоснае птушкі, ціха ляжаў касячок празрыстых дробных аблокаў, услухаўся ў пакорлівы самотна-ўрачысты шэпт лістапада і адступіў бліжэй да сцяны.

Прадчуваючы хуткую асалоду відовішча, немцы падступіліся да бар'ера, оберштурмфюрар запалым жыватом узваліўся на ўскраек стала, толькі той малады афіцэр стаяў усё на ранейшым месцы і скамянелым позіркам з-пад шырокага казырка фуражкі ўглядаўся ў палонных.

І тады каты спусцілі сабак.

Чацвёрта няшчасныя шчыльна прыціснуліся да сцяны і адзін да аднаго, і хоць яны ўжо не мелі ніякіх шанцаў у барацьбе, але ўсё ж не хацелі здавацца адразу. Лейтэнант шыры расставіў босыя ногі, нарыхтаваў для абароны здаровую руку і сачыў. Натрэніраваныя сабакі спрактыкавана выбралі кожны сабе ахвяру і, ударыўшы вобзём пругкімі хвастамі, усе разам рынулі на людзей.

Ён скочыў можна на якой паўсекунды раней за астатніх, гэты здаравенны чарнабуры Рэкс. Лейтэнант мяльком паспеў убачыць яго хціваю ікластую ляпу і, больш інстынктыўна, чым па сваёй волі, з усяе сілы ўскінуў нагу. Шырокія сабачыя грудзі балюча ўдарылі ў ступню, але не павалілі чалавека, прыпёртага да сцяны, і ваўкадаў, шалёна завуўшы ад няўдачы, адскочыў назад. Іншыя драпежнікі аднак ужо ўчаліся ў свае ахвяры і дзіка тузаліся. Наўкола ўсчаўся сабачы віск,

СВОБОДНЫЙ ВЬЕТНАМ ПОБЕДИТ

Мы живем и учимся на земле Октябрьской революции, в стране Ленина. Мы своими глазами видим те огромные успехи, которых достиг Советский Союз за 50 лет, хотя многие годы ушли на борьбу

с захватчиками и восстановлению разрушенного. Эти успехи вдохновляют все народы на борьбу с империализмом и колониализмом, с угнетением и эксплуатацией. Недаром наш президент Хо Ши Мин назвал

русскую революцию весной человечества.

Вьетнамский народ первым в Азии пошел по пути Октября. Но империалисты не хотели, чтобы мы строили новую жизнь. Девять лет воевали мы с французскими агрессорами, а сейчас американские войска ведут самую варварскую войну против нашего народа за то, что он страстно любит свободу и независимость, что он не хочет находиться под господством колонизаторов.

Более четырехсот тысяч американских солдат находятся сейчас на юге нашей страны. У них есть ракеты и стратегические бомбардировщики, напалмовые бомбы и ядовитые вещества. Но агрессоры глубоко ошибаются, если думают, что своей численностью и техникой они могут сломить сопротивление вьетнамцев. Весь наш народ от мала до

велика поднялся на решительную борьбу. В любом месте, в любой момент американского солдата подстерегает смерть. Каждый его шаг может стать последним. Поэтому у врагов нет боевого духа, в сражениях они бросают оружие и бегут. «Мы сражаемся с армией, которую никогда не видим, — писал один американский солдат домой. — Но она всегда рядом с нами и готова уничтожить нас». Таких писем сотни.

Чтобы ввести в заблуждение свой народ и мировую общественность, президент Джонсон много говорит о мире, о возможностях урегулирования вьетнамского вопроса. Но что толку в этих разговорах, когда США непрерывно расширяют войну, с каждым днем убивают все больше людей. Вьетнамское правительство заявило, что переговоры между ДРВ и США могут состояться только

после прекращения бомбардировок и всех других военных действий. Однако в ответ на это агрессоры совершают новые шаги по эскалации войны.

В своей справедливой борьбе вьетнамский народ не одинок. Он всегда получал большую бескорыстную помощь от Советского Союза. Нас поддерживают все честные люди мира и даже американский народ, который протестует против позорной политики своего правительства.

Мы уверены, что разобьем агрессоров и отстоим свободу своей Родины. Победит свободный Вьетнам. Победит справедливость.

СУАН ТАЙ,

аспирант Белорусского политехнического института.

ФАН КУАНГ СЫНГ,
студент.

КТО ЖЕ ПРАВ?

ОТВЕЧАЕМ НА ПИСЬМО ФЕДОРА ЛЕВОНОВИЧА.

В каждой стране имеются какие-то ограничения для передвижения иностранцев. И когда к нам приезжают туристы из-за границы, им также определяется маршрут их движения. Если этими туристами являются наши земляки, им по возможности местные власти разрешают отклониться от маршрута, навестить свои родные места. Но бывает так, что просьбу нашего земляка не представляется возможным удовлетворить. Так, возможно, и произошло со знакомой нашего земляка из США Федора Леоновича. Не разобравшись, в чем дело, Леонович написал нам в редакцию письмо, в котором упрекает нашу страну в том, что в ней якобы нет свободы. «Вот если к нам (в США) кто приедет, — пишет Леонович, — то его никто не преследует. Разрешают ездить и бывать всюду, где человек только захочет...»

Так ли это? Послушаем тех, кто бывал в США.

Недавно вышла в свет книга советского журналиста Альберта Лауринчука. Три года он прожил в США. Вернувшись на Родину, написал книгу «Третья сторона доллара», в которой рассказывает о «труднолюбивом и бережливом американском народе», о всем хорошем и плохом, что есть в этой стране. Пишет он и о том, как иностранец может «свободно ездить и бывать всюду». Печатаем отрывок из книги «Третья сторона доллара», в котором как раз об этом говорится.

Общезвестно, что американские корреспонденты в Москве аккредитованы как представители соответствующих газет и журналов. Совершенно иначе рассматриваются на американской земле советские журналисты. На основании постановления, принятого конгрессом, советские журналисты обязаны регистрироваться в Министерстве юстиции США не как представители печати, а как «агенты иностранного государства», со всеми вытекающими отсюда последствиями и ограничениями. Два раза в год мы обязаны отчитываться во всех наших доходах и расходах.

Большой частью государственные учреждения США не жалуют советских журналистов. Только один дом на Ленинском авеню всегда гостеприимно распахивает для нас свои тяжелые двери — это налоговое бюро. При оплате налогов следует заполнить анкету с огромным количеством вопросов. Ни один самолет, ни один корабль, отбывающий на другой континент, не примет на борт советского журналиста, пока тот не предъявит соответствующего документа о том, что рассчитался с этим учреждением. Таков закон. Мы обязаны три

года хранить копии всех наших статей, даже переписку, и по первому требованию предъявлять их представителям властей. Агенты Федерального бюро могут в любое время затеять такую проверку, и мы обязаны подчиниться ей. Как раз перед моим приездом в Нью-Йорк они целую неделю с вежливыми улыбками проверяли копии всех материалов, переданных ТАСС в Москву из Нью-Йорка и Вашингтона, хотя все эти сообщения передавались по телеграфу и, конечно же, в свое время проверялись. Такие дискриминирующие советского журналиста правила насчитываются сотнями, и за несоблюдение хотя бы одного из них американский суд может пригрозить к пяти годам тюрьмы, к штрафу в 10 000 долларов или к тому и другому одновременно.

В еще более печальном положении оказываются советские журналисты, которые приезжают в Нью-Йорк только для освещения работы очередной сессии Генеральной Ассамблеи ООН. Для их пребывания отводится небольшой участок на острове Манхеттен, и за пределы указанного района они не имеют права шагу ступить.

Для журналистов, приехавших на постоянную работу, зона действия несколько расширена. За исключением некоторых районов Нью-Йорка, нам разрешалось ездить в любом направлении в радиусе 25 миль, считая от памятника Колумбу. Не знаю, какую честь хотел оказать Государственный департамент открывателю Америки, привязав к его памятнику невидимой нитью длиной в 25 миль всех советских журналистов, но всякий раз, проходя мимо бронзовой фигуры, я ощущал потребность принести свои извинения и объяснить, что мы здесь, собственно, ни при чем.

Значительная часть территории США вовсе закрыта для советских дипломатов и журналистов, и вообще съездить куда-либо в стране дяди Сэма мы, советские журналисты, могли только по особому разрешению Госдепартамента. Разрешение надо запрашивать за 48 часов, точно указать цель поездки, каким транспортом воспользуетесь, где остановитесь на ночлег, кто из членов семьи отправляется с тобой.

Когда я позже рассказывал об этих порядках рядовым американцам, они покачивали головами, недоверчиво улыбаясь. Правда, не все. Один с изрядной долей иронии заметил: — Удивляться нечему. На то и дана свобода в Америке, чтобы они могли делать все, что заблагорассудится.

Кто же прав: советский журналист Лауринчук или Федор Леонович?

ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Наш провинциальный город Флинт прославился сядячей забастовкой автомобильных рабочих в конце 1936—начале 1937 года. К Флинту присоединились и другие города, и вскоре забастовка парализовала всю автомобильную компанию Дженерал Моторс. Компания вынуждена была пойти на уступки. Мне в то время было поручено осведомлять читателей прогрессивной газеты «Русский голос» о ходе забастовки.

Славянское население Флинта незначительно, к тому же разбито на несколько групп. Но вот 22 июня 1941 года мы услышали о вероломном нападении фашистской Германии на СССР. Наша Родина, пережившая ужасы не одной кровавой войны, снова в смертельной опасности перед нами, русскими, белорусами, украинцами, живущими в стране дяди Сэма, встал вопрос: что мы должны делать в этот критический момент!

Весть о том, что в Москве в августе 1941 года созывается Всеславянский конгресс, взволновала всех. Каждый честный славянин, затаив дыхание, внимательно следил за работой конгресса. Мы тоже приступили к объезду

США. Славян города Флинта и его окрестностей. На первый призыв откликнулись русские организации, затем украинские, чешские, польские и т. д.—всего 17 организаций.

На первом объединенном собрании, которое состоялось 23 августа, был избран исполнительный комитет и намечен план работы. В начале сентября был проведен массовый митинг.

Исполнительный комитет устраивал концерты, проводил различные мероприятия и все собранные средства пересылал в фонд помощи СССР. Большую помощь в работе нам оказывала и местная прогрессивная печать. По инициативе Русского прогрессивного клуба проводился сбор одежды для населения разоренных районов Советского Союза. Было также собрано несколько десятков тысяч долларов. И теперь, когда празднуется очередная годовщина победы над фашистской Германией, мы радуемся, что внесли в дело уничтожения этого хищного зверя свою скромную лепту.

М. БЕРЕЖКОВ.

Дорогие друзья из Белорусского товарищества и редакции газеты «Голас Радзімы», поздравляем вас с праздником 1 Мая, с праздником весны, труда и радости!

Достижения нашей Родины в науке, технике и культуре хорошо известны и друзьям и недругам, поэтому так велик международный авторитет СССР. Мы внимательно следили за тем, с каким энтузиазмом народы Франции и Англии встречали советскую правительственную делегацию во главе с Косыгиным. А как встречают и провожают американские деятели их вчерашние друзья? Гнилыми помидорами, тухлыми яйцами и бранными словами. Если бы встали из гроба Линкольн и Рузвельт, они бы вновь умерли от стыда, узнав, что творят американцы во Вьетнаме.

Ирина и Алексей ГРИЦУКИ.

Канада.

Псылаю сваё сардэчнае прывітанне і падзяку за газету «Голас Радзімы». Хоць я я атрымліваю рэдка, але для мяне гэта заўсёды вялікая радасць. Яна, як ластаўка, прыносіць весткі з любімага і вольнага краю. Я часта думаю аб Радзіме, сумую па ёй, мару вярнуцца дадому, але не ведаю, ці збудуцца мае мары.

Што датычыцца газеты, дык у ёй ёсць усё, што можа цікавіць чалавека на чужыне. Толькі хацелася б, каб больш выкрывалі злачынцаў, якія ў час вайны служылі звар'яцеламу Гітлеру і якіх тут, у Аргенціне, дастаткова.

З пашанай
Аргенціна.

I. В.

Дорогое и доброе наше Белорусское товарищество! Пишет вам землячка из бельгийского города Антверпен. Советские книги, которые мы получили от вас, не залеживаются на полках. Мои подруги благодарят вас за такой большой подарок.

Хочу немного рассказать о нашей жизни вдали от Родины. Антверпенский отдел Союза советских граждан ведет большую и интересную работу. Наши подруги из лекторской группы рассказывают о новостях, обо всем, что происходит в Советском Союзе, отмечают знаменательные даты. На праздники мы собираемся все вместе в дружеской обстановке. А если к кому-либо в дом постучится беда, на помощь придут товарищи. Каждый понедельник мы собираемся за чашкой чая. В этот же день работает кружок художественной самодеятельности. И что отрадно нам, матерям, в нем активно участвуют и дети — наша смена. Каждый месяц в отделе демонстрируются советские кинофильмы. Работает библиотека.

Мы гордимся тем, что к нам присоединяются новые товарищи и для всех находится интересное дело, потому что наш отдел — это кусочек родной земли, наш дом. И таких отделов много. На чужой земле под чужим небом мы остаемся патриотами нашей Отчизны и по мере сил стараемся быть ей полезны.

Т. КРАСИЛЬНИКОВА.
Бельгия.

З нагоды Першамайскіх урачыстасцей мы, твае дзеці, раскіданыя па свеце,

шлём табе, дарагая і любімая Радзіма, краіна, дзе свабодна і шчасліва жыве наш працалюбівы народ, найшчырэйшае прывітанне і пажаданні далейшага росквіту. Мы ганарымся табой і чуюмся шчаслівымі, што наш народ можа свабодна святкаваць дзень Першага мая — урачыстасць працоўных.

Я. СКУРАТОВІЧ.

ЗША.

Дорогие товарищи! Примите мои первомайские поздравления и благодарность за вашу газету, которую я всегда читаю с большим удовольствием. Я всегда радуюсь вестям об успехах и достижениях нашей дорогой Родины. Находясь далеко за ее пределами, я всегда сердцем и мыслями с вами.

Т. РЫБЧИНСКАЯ.

Англия.

По календарю уже весна, но у нас, на севере Франции, еще не было ни одного теплого дня. Те, кому позволяют средства, отправляются на юг отдыхать и погреться на солнышке. Мы же предпочитаем провести дни нашего отдыха на Родине в кругу родных на лоне прекрасной белорусской природы. Уже помаленьку начали готовиться к поездке. Нас ожидают родственники, и мы тоже с нетерпением ждем этой встречи. Мы рады, что увидим нашу Родину в юбилейном году и воочию убедимся в успехах, достигнутых за годы Советской власти.

Станислава и Владимир ЛИХОТА.
Франция.

ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

КРЫЛО ДА КРЫЛА

Бываюць жа такія сустрэчы! У той дзень, знаходзячыся праездам у Гомелі, я, каб прабавіць некалькі час, зайшоў у бліжэйшы кінатэатр. Ішоў фільм «Нармандыя—Нёман». Глядзеў я яго другі раз. Але тым не менш, з першых жа кадраў хваляванне зноў ахапіла мяне. Гул узлятаючых самалётаў, паветраны бой, дзе лік ідзе на секунды... Гібель капітана Тарасенкі.

У фільме ёсць такі эпізод: увечары, пасля палётаў, савецкія і французскія лётчыкі сабраліся ўсе разам, каб яшчэ раз паслухаць сваю любімую песню аб простаў рускай дзяўчыне Тацыяне.

— Праспявай, капітан! — просіць яны.

Тарасенка бярэ акардэон і ціха, напавуголаса спявае гэту задушэўную песню:

Разлучыліся полночю
Туманною,
Уводила в бой меня звезда.
Распрошались с Танею,
С Татьяною, с Татьяною...

Не забыть ее мне никогда.
А назаўтра здарылася бяда.
Французскі лётчык Шардон памылкова збіў самалёт «капітана Тацыяны»...

Цяпер уявіце маё здзіўленне, калі, выходзячы з кінатэатра, я раптам выпадкова даведваюся: сапраўды «капітан Тацыяна» жывы, больш таго — ён тут, у Гомелі, да яго кватэры ўсёго дзве хвіліны хадзі ад кінатэатра.

І вось гэта нечаканая, нягаданая сустрэча. Ён паднімаецца з-за стала, усміхаючыся, працягвае руку. А мне ўсё яшчэ так і не верыцца, што гэта іменна ён, «капітан Тацыяна». Невысказага росту, моцны, на скронях сінізна, на дзіва ветлівая ўсешка. На спіцы крэсла шэры пінжак; ні ордэнаў, ні зоркі Героя. Відань, заўважыўшы мой крыху здзіўлены погляд, ён усміхаецца, жартуе:

— Што, не верыцца? Цяпер я поўнаццо цывільны чалавек, у адстаўцы. Адлятаў свабодна. Бачу сябе ў кабіне самалёта хіба толькі ў сне...

«Капітан Тацыяна» — так звалі французскія лётчыкі Васіля Георгіевіча Сярогіна. Так, гэта менавіта ён з'явіўся прывобразам капітана Тарасенкі з кінатэатра «Нармандыя—Нёман».

Вайну Васіль Георгіевіч сустрэў на Украіне. Няспымныя паветраныя баі. Першыя перамогі, першыя горкія дні адступлення, гібель сяброў. Іменна там, у небе пад Адэсай, і нарадзілася песня пра мілую

рускую дзяўчыну Тацыяну. І калі пазней, праз некалькі месяцаў, лётчык Сярогін прыбыў у полк «Нармандыя—Нёман», гэта песня пакарыла сэрцы французскіх хлопцаў.

Песня стала ў палку своеасаблівым паролем. Калі вяртаючыся на родны аэрадром, лётчыкі чулі па радыё песню Сярогіна, то ўжо загадзя ведалі: заданне выканана, страт няма, у іх баявой сям'і ўсё ў парадку.

Але аднойчы пад вечар здарылася бяда.

Гэта было ў 1943 годзе. Васіль Георгіевіч вяртаўся з баявога задання. І раптам аднекуль звернуў вогненны струмень паласнуў па праваму крылу самалёта. «Чорт пабярэ адкуль мог узняцца праціўнік?!» Ззаду ж вышэй ішоў наш «ЯК». Васіль Георгіевіч не мог памыліцца. Здаецца, гэта была «Дзевятка» — самалёт Марыса Шаля. «Што ж здарылася?!» Але раздумваць над гэтым ужо было позна.

Пакідаючы ззаду доўгі шлейф дыму, самалёт Сярогіна імкліва набліжаўся да зямлі. Да крыві кусаючы губы, лётчык рабіў усё, каб яшчэ хоць пару секунд пратрымацца ў паветры і перацягнуць за лінію фронту. Але самалёт яўна выходзіў з падпарадкавання. І тады Сярогін выкінуўся з парашутам. Прыземліўся няўдала: моцна ўдарыўся спіной аб дрэва і тут жа страціў прытомнасць.

Ачуняў ужо ў акапе, сярод сваіх выратавальнікаў — вымазаных у гліну пехацінцаў.

— Ну, хлопец! Не інакш, як у сарочцы нарадзіўся ты, — падаючы ваду, усміхнуўся вусаты старшыня. — Мы тут думалі, што гэта фрыц упаў з парашутам. Надта немцы нерваліся. У атаку ўжо было пайшлі. Ды тут — дзякуй нашым артылерыстам — агеньчыку падкінулі. Ну, і мы таксама наперад, паглядзець, які там фашысцкі ас на нейтральнай паласе расцягнуўся. Падпаўзлі, аж глянь — ордэны ў хлопца нашы.

Здарылася так, што Сярогін не змог адразу ж паведаміць аб сабе ў родны полк. Далёкая заснежаная Сібір, шпіталь. А калі ён праз два месяцы зноў прыбыў у родны полк, яго ад радасці падкідалі на руках.

І зноў палёты, гарачыя баі, у якіх рускія і французы змагаліся крыло да крыла. Назаўсёды запаміналіся баі за Смаленск. Іменна там савецкі лётчык Пінчук ударыў кры-

лом свайго «ЯКа» варажы бамбардзіроўшчык. І той вогненным факелам рухнуў на зямлю. Але і машына Пінчука «сарвалася» ў штопар. Агіём кулямётаў гітлераўскія сцяравятнікі цяжка паранілі лётчыка. Аднак Пінчук, сабраўшы ўсе сілы, усё ж адчыніў кабіну і, перамагаючы боль, выкінуўся на парашуце.

Фашысцкія самалёты адкрылі на ім агонь. І тады француз Дзюран з вельмі нявыгаднай пазіцыі кінуўся ў атаку на сцяравятнікаў.

Напалоханыя гарматным агнём Дзюрана, гітлераўцы баязліва адшлі ў бок. А Дзюран працягваў абараняць параненага савецкага сябра, робячы круг за кругам над парашутам Пінчука.

Яны і пасля палётаў былі разам — рускія і французы. Збіраліся ўсе вакол Сярогіна.

Хлопец з Нарманды, лейтэнант Рэсо, з якім часцей за ўсё лятаў Васіль Георгіевіч, інакш і не зваў яго, як «капітан Тацыяна». Не раз і не два выратаваў ад вернай гібелі свайго сябра капітан Сярогін. І цяжка сказаць, хто больш радаваўся — Васіль Георгіевіч ці сам лейтэнант Рэсо, калі француз уручылі першую савецкую ўзнагароду — ордэн Айчынай вайны I ступені.

Здарылася гэта ў самы прэдадзень вялікай бітвы за вызваленне Беларусі. Нашаму камандаванню трэба было тэрмінова ўдакладніць, дзе і колькі самалётаў у праціўніка. І асабліва важна было ведаць колькасць баявых машын на фашысцкіх палюных аэрадромах у раёне Мінска. Выканаць гэту задачу даручылі Сярогіну і Рэсо.

Старанна вывучыўшы мясцовасць па карце, Сярогін вырашыў адразу ляцець на Мінск. Там, у глыбокім тыле, гітлераўцы, відаць, не такія пільныя. Да таго ж, калі зацілі на аэрадром з заходняга боку, то, магчыма, у першую мінуту зенітчыкі разгубяцца, памылкова прыняўшы «ЯКі» за свае самалёты.

Дзень, як на ліха, выдаўся ціхі, сонечны. На небе — ні воблачка. «Вось і паспрабуй прайсці непрыкметна. Трэба лезці ўверх», — вырашае Сярогін. Яго «ЯК» ішоў галаўным, услед ляцеў капітан Бархатаў. Крыху ніжэй — лейтэнант Рэсо. Пакуль усё ішло добра. Над Мінскам яны праляцелі на вышыні сем тысяч метраў. Потым развярнуліся, пайшлі на зніжэнне. Разлік капітана апраўдаўся. Пакуль

1961 год. Францыя. Яны зноў разам. Група савецкіх і французскіх лётчыкаў у горадзе Ніцы.

А гэта сустрэча адбылася ў Маскве. Сустрэліся тры сябры, тры крылатыя байцы — француз Леон Кюфо, беларус Мікалай Пінчук і рускі Васіль Сярогін.

гітлераўцы разабраліся ды паднялі трывогу, Сярогін паспеў зрабіць некалькі кругоў над фашысцкім аэрадромам і перадаць сваім:

— Я «Тацыяна», я «Тацыяна»! У квадраце «зэт» бачыў дваццаць сем бамбардзіроўшчыкаў і дзевятнаццаць «месэраў»...

Палёт над аэрадромам ініцыяваў таксама прайшоў удаля. І тут гітлераўцы яўна не чакалі з захаду чырваназорных «ЯКаў». Але над апошнім аэрадромам яны арабілі ўсё, каб выправіць сваю памылку. Былі ўзятыя па трывозе тры чацвёркі знішчальнікаў. Яны ішлі на пераход разведгрупы.

— Капітан Тацыяна! Бачу справа «месэры», — перадаў Рэсо.

Сярогін налічыў шэсць кропак. Трэба адыходзіць! Бо загад у бой не ўступаць. Галоўнае — разведка. Васіль Георгіевіч каменем кідае свой самалёт да зямлі і, прыціскаючыся да самых верхавінак соснаў, ідзе над лесам. «Месершміты» праносіцца недзе ўверх. Не, не заўважылі. І

ўсё ж ім прыйшло тады ўступіць у бой.

Два «фоке-вульф» ўрэзаліся ў зямлю. У гэтым баі асабліва вызначыўся Рэсо. Ён падзейна прыкрыў «ЯК» камандзіра.

Ледзь лётчыкі прыземліліся і вылезлі з самалётаў, як тут жа трапілі ў моцныя абдымкі сваіх таварышаў.

Проста на аэрадроме генерал уручыў пілотам высокія ўзнагароды. Васілю Георгіевічу — ордэн Чырвонага Сцяга, нармандцу Рэсо — ордэн Айчынай вайны I ступені.

...Вясной 1961 года, праз восемнаццаць гадоў, Герой Савецкага Саюза Васіль Георгіевіч Сарогін зноў сустрэўся са сваім былым аднапалчанінам, лейтэнантам Рэсо. У Парыжы французскія сябры ўручылі яму вялікі памятна медаль і кнігу «Нармандыя—Нёман». На першай старонцы яе напісана: «Баявому сябру, капітану Тацыяне, на памяць аб сумеснай барацьбе з фашызмам».

М. САКАЛОУ.

Вялікі калектыў архітэктараў і мастакоў працуе над праектам мемарыяльнага помніка героям Брэсцкай крэпасці. На здымку: рабочы момант.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

РАДУНЬ

Владимир АЛЕХНОВИЧ

Я живу в дивном крае озёрном,
В крае сказок, легенд и былин,
Где купаются алые зори
В ясном зеркале водных глубин.
Здесь в букет собираются радуги,
Как косынки красавиц-девичат,
Над тобой, городок тихий Радунь,
Гуси-лебеди снова летят.
Голубеют весенние окна,
В сквере медью звенит детства,
И мигает мне дружеским оком
Белорусская речка Дзятва.
Не из этого края я родом,
Только эта земля мне мила;
Ты — частица всей Родины — Радунь,
Ты — перо из большого крыла!

РЕДАКЦИОННАЯ КАЛЕГИЯ

НАШ
АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77
ДОМ ДРУКУ.

РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15